

**Christen
Unie**

Hoopvolle Toekomst

**Verkiezingsprogramma CU Apeldoorn
2018-2022**

ChristenUnie, partij in de samenleving

Wij geloven dat mensen waardevol zijn, geschapen door God en dat Hij ons aan elkaar gegeven heeft. We geloven dat het om veel meer gaat dan geld of bezit. Het gaat om zinvol leven, vrijheid en veiligheid. Bij het maken van plannen is voor de ChristenUnie de waan van de dag niet leidend. Voor ons is Gods Woord de leidraad. Wij geloven dat God het beste voorheeft met zijn eigen schepping en daarom praktische aanwijzingen geeft in de Bijbel voor een leefbare samenleving.

In Apeldoorn gaat veel goed. Het aantal banen is toegenomen, vrijwilligers zijn overal actief en verenigingen worden betrokken bij het reilen en zeilen van de stad. Veel Apeldoorners zijn relatief gelukkig en dat is na jaren van economische malaise geen slecht resultaat. Er is de afgelopen jaren flink bezuinigd. Niet alleen de strop van het grondbedrijf, maar ook de bezuinigingen in de zorg, de economische crisis en de toenemende schuldenproblematiek hebben veel Apeldoorners geraakt. Als collegepartij hebben we soms pijnlijke keuzes moeten maken, maar tegelijkertijd hebben we altijd geprobeerd de lasten eerlijk te verdelen en de ergste pijn te verzachten.

Inmiddels zit Apeldoorn weer in de lift. In 2016 boekte het grondbedrijf weer winst en in 2017 werd het toezicht van de provincie opgeheven. Er komt voorzichtig weer ruimte om te investeren in de stad. De ChristenUnie ziet graag dat Apeldoorn zich kan blijven ontwikkelen als comfortabele gezinstad, waar het prettig wonen is en mensen zich graag willen vestigen.

We willen daarom blijven investeren in een veilig straatbeeld, voldoende voorzieningen voor jong en oud, goede en betaalbare woningen, werkgelegenheid en goede zorg aan kwetsbare groepen.

Wij willen bouwen aan een stad waar het minder gaat om 'ik' en meer om 'wij'. Daarom gaan wij met dit programma van hoop de komende verkiezingen in. Een programma met plannen voor Apeldoorn, waarin wij laten zien dat iedereen meetelt. Wij willen investeren in een hoopvolle toekomst. In zorg voor elkaar, in de cruciale rol van gezinnen, een dienstbare en rechtvaardige overheid, in een duurzame economie en in een zorgvuldige omgang met Gods schepping.

Doe met ons mee. Geef geloof een stem.

Inhoud

ChristenUnie, partij in de samenleving	1
1 Betrouwbare overheid	3
1.1 Vertrouwen	3
1.2 De gemeente, dat zijn we samen	3
1.3 Financiën	4
1.4 Privacy	4
2 Veiligheid	7
2.1 Samen leven, samen werken	7
2.2 Brandweer	7
2.3 Bescherming tegen verslaving	8
2.4 Mensenhandel	8
3 Wonen en ruimte	11
3.1 Wonen	11
3.2 Ruimte	11
4 Energie, klimaat en milieu	15
4.1 Energieke gemeente	15
4.2 Afvalinzameling	16
4.3 Waterbeheer	16
5 Gezin, jeugd en onderwijs	19
5.1 Zorg voor kinderen en jongeren	19
5.2 Onderwijs	20
6 Werk en Inkomen	23
7 Zorg	26
7.1 Volksgezondheid	26
7.2 Zorg voor kwetsbare inwoners	26
7.3 Mantelzorgers en vrijwilligers	28
7.4 Omzien naar ouderen	29
8 Kunst en cultuur	31
9 Sport	34
10 Economie	36
11 Verkeer, Mobiliteit en Parkeren	40

1 Betrouwbare overheid

1.1 Vertrouwen

Het vertrouwen in de politiek en in de overheid staat onder druk. Ook in Apeldoorn zijn in het verleden soms kostbare fouten gemaakt. De ChristenUnie ziet dat en neemt dat serieus. We moeten zuinig omgaan met de middelen die ons zijn toevertrouwd. De overheid moet integer handelen en bereid zijn zichzelf te verantwoorden. Wij zijn ervan overtuigd dat goed bestuur en sterk moreel leiderschap de basis vormen voor een bloeiende samenleving. Een samenleving die zich realiseert dat een overheid niet alles kan oplossen en ook zelf verantwoordelijkheid neemt.

De ChristenUnie wil bijdragen aan het herstel van vertrouwen door:

- + Open, herkenbaar en betrokken aanwezig te zijn in Apeldoorn.
- + Eerlijk te zijn en geen beloftes te doen die niet zijn na te komen.
- + Het onderwerp integriteit continu aandacht te geven.
- + Samen te werken met andere (politieke) partijen waar dat kan en waar we kansen zien om onze ideeën te verwezenlijken.
- + Er voor te zorgen dat politieke processen zoveel mogelijk in de openbaarheid plaatsvinden.
- + De bereikbaarheid en dienstverlening van de gemeente hoge prioriteit te geven.
- + De bekendheid van het ondernemersloket, energieloket, het meldpunt sociaal, de onafhankelijke bezwarencommissie en het jongerenloket te verhogen.

1.2 De gemeente, dat zijn we samen

De gemeente moet openstaan voor initiatieven van de samenleving. Verenigingen, dorpen en buurten moeten meer eigen verantwoordelijkheid kunnen krijgen, inclusief eigen budgetten om kleine projecten te realiseren. Voorwaarde is dat er duidelijk draagvlak moet zijn. Hierbij past een overheid die meedenkt en faciliteert. De gemeente stimuleert dat inwoners zichzelf in coöperatieve verbanden organiseren en daarmee verantwoordelijkheden op zich nemen op het gebied van duurzaamheid, zorg, lokale economie of wijkbeheer. De Apeldoornse Buurtcoöperatie Zuid, de tuinen van Zuidbroek, maar ook de Duurzame Energiecoöperatie Apeldoorn deA zijn mooie voorbeelden. Meer verantwoordelijkheid van inwoners vraagt om minder regels van de gemeente, om minder administratieve lasten en bureaucratie. Kortom, om een college en raad die durven los te laten.

De ChristenUnie wil:

- + Heldere afspraken over burgerparticipatie.
- + Meer ruimte voor inwoners die verantwoordelijkheden op zich nemen.
- + Wijken krijgen budget om eigen keuzes te maken die passen bij de wijk.
- + Burgers worden vroegtijdig en eerlijk betrokken bij beleidskeuzes en/of grote ontwikkelingen.
- + De gemeente gebruikt in de communicatie met inwoners eenvoudige taal.

Iedereen doet mee

Samen gemeente zijn houdt ook in dat we willen dat álle inwoners van Apeldoorn zich thuis voelen en dat iedereen, ook nieuwkomers, volop aangemoedigd wordt om mee te doen in onze samenleving. Daarom is het goed dat er ruimte is voor organisaties en projecten, zoals het Opstap programma van het CJG en Transformatoren van Kemi Ra, waarin nieuwkomers de handschoen oppakken om mee te doen.

- ⊕ We willen dat iedereen, ongeacht zijn of haar achtergrond, zich vertegenwoordigd voelt in de gemeente.
- ⊕ Succesvolle integratieprojecten door de gemeente op potentie voor uitbreiding moet worden onderzocht.

1.4 Financiën

In de afgelopen periode is het takenpakket van de gemeenten flink uitgebreid. Daardoor zijn de financiële risico's toegenomen wat de noodzaak versterkt om alle risico's beter in beeld te brengen en te beheersen. De gemeenteraad moet zijn controlerende taak verder versterken. Een begroting met duidelijke doelen en heldere meetpunten, gevolgd door een heldere en beknopte tussenrapportage en een duidelijke jaarrekening, helpen hierbij.

Toekomstige generaties mogen niet worden opgezadeld met de gevolgen van slecht (financieel) beleid van hun voorgangers. Grote projecten uit het verleden (zoals Omnisport) geven ons reden om kritisch te kijken naar nieuwe uitgaven. Er is de afgelopen jaren hard gewerkt aan financieel herstel, daar moeten we mee doorgaan en niet denken dat we er al zijn. De bezuinigingen staan gepland tot 2022, daar moeten we ons bewust van blijven.

Politiek is kiezen

Publieke middelen zijn per definitie schaars; er zijn altijd meer wensen dan er geld beschikbaar is. Bij bezuinigingen moeten de posten die te maken hebben met de nood van individuele burgers, zorg, veiligheid, beheer en onderhoud van bestaande voorzieningen worden ontzien.

- ⊕ De lokale lastendruk stijgt in principe niet meer dan de inflatiecorrectie.
- ⊕ De dienstverlening van de gemeente is zoveel mogelijk kostendekkend. Bij inkoopbeleid zijn in Apeldoorn duurzaamheidscriteria een harde eis (fairtrade, social return on investment en maatschappelijk verantwoord ondernemen en door het mogelijk te maken dat (zorg)inkooporganisaties cao-lonen kunnen volgen).
- ⊕ Kritisch zijn op:
 - ⊕ Grote projecten
 - ⊕ Subsidiëren van organisaties en activiteiten die ook met privaat geld kunnen worden bekostigd
 - ⊕ De inhuur van externe projectmanagers, adviesbureaus e.d.

1.4 Privacy

Bescherming van persoonsgegevens

Het recht op bescherming van persoonsgegevens is een grondrecht en de overheid moet

daarom zorgvuldig met privacygevoelige persoonsgegevens omgaan en inwoners daarover informeren.

- ⊕ Elke medewerker van de gemeente die gevoelige persoonsgegevens verwerkt is op de hoogte van de werkinstructies om een zorgvuldige omgang met gevoelige persoonsgegevens te waarborgen Ook door de gemeente gefinancierde organisaties en instellingen, bijvoorbeeld in de zorg, moeten hierin investeren.

2. Veiligheid

2 Veiligheid

De gemeente heeft de eerste verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor de veiligheid van Apeldoornse inwoners. Tijdens de vorige bestuursperiode is de criminaliteit in onze gemeente afgenomen en inwoners voelen zich veiliger. Toch willen we alert blijven en bijvoorbeeld meer aandacht vragen voor mensenhandel.

2.1 Samen leven, samen werken

Om samen te kunnen werken aan een veilige buurt moeten burgers actief worden betrokken bij de veiligheid op straat, in de wijken en in huis. Waar de samenhang uit een buurt verdwijnt, krijgt criminaliteit sneller voet aan de grond. De ChristenUnie hecht dan ook aan de rol van onze 22 wijkagenten als aanspreekpunt om problemen in de wijk concreet aan te pakken.

- ⊕ Er wordt ingezet op extra beschikbaarheid en zichtbaarheid van de wijkagent en gemeentelijke handhavers.
- ⊕ Inwoners worden (eventueel per wijk) betrokken bij het opstellen van het veiligheidsplan en de prioriteiten. Bij het opknappen of herinrichten van wijken wordt hier nadrukkelijk aandacht aan besteed.
- ⊕ Cameratoezicht op risicogebieden is nodig. Maar meer camera's betekent niet automatisch meer veiligheid. Proportionaliteit, noodzaak en privacywaarborging moeten altijd worden meegewogen bij een beslissing om meer camera's te plaatsen. Daarnaast moeten ondernemers en burgers altijd bij deze afweging worden betrokken.
- ⊕ De kosten van vandalisme worden verhaald op daders. De gemeente maakt de effecten van vandalisme zichtbaar, bijvoorbeeld door middel van een 'vandalismemeter'.

2.2 Brandweer

Door bezuinigingen en minder bezetting op auto en kazerne voelen brandweermensen zich minder gewaardeerd en vooral onveilig. In plaats van te bezuinigen op deze helden, moet er meer worden geïnvesteerd, o.a. in brandpreventie. Brandweervrijwilligers zijn hiervoor essentieel en verdienen om die reden onze volle aandacht en waardering. De ChristenUnie heeft dit de afgelopen jaren consequent benadrukt. Er bestaan verschillende programma's waarin ouderen, zorginstellingen, bedrijven en burgers getraind worden om zoveel mogelijk zelfredzaam te worden. Op die manier wordt het risico op brand en slachtoffers steeds kleiner.

- ⊕ Wij willen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) de mogelijkheid terug om, naar het voorbeeld van sommige vakantieparken, ook delen van de openbare ruimte met de jaarwisseling vuurwerkvrij te kunnen houden.

2.3 Bescherming tegen verslaving

Mensen zijn te waardevol om te verliezen aan een verslaving. Daarom is de ChristenUnie tegen de komst van gokhallen en coffeeshops. Ook moet er streng worden opgetreden tegen de overlast die bestaande gokhallen en coffeeshops veroorzaken. Signalen uit de buurt moeten hierbij zwaar wegen. De gemeente moet bij aanwezige coffeeshops actief handhaven op de landelijk vastgestelde AHOJ-GI-criteria (niet Afficheren, geen Harddrugs, geen Overlast, geen Jeugd onder de 18, geen Grote hoeveelheden verhandelen en het Ingezetenen criterium). Het afstandscriterium (minimaal 300 meter tot scholen) wordt strikt gehandhaafd. Net als bij casino's moet ook door coffeeshops actief de samenwerking met verslavingszorg gezocht om klanten die bovenmatig verslavingsgedrag vertonen te helpen.

De ChristenUnie is tegen het zelf telen van wiet door gemeenten en is geen voorstander van experimenten hiermee in Apeldoorn. Wiet is en blijft een verboden middel.

Ook wanneer het gaat om drank is de ChristenUnie ambitieus in het voorkomen van verslaving. De verhoging van de leeftijdsgrens naar 18 jaar is een goede zaak, maar er kan nog meer gedaan worden om minderjarige jongeren te beschermen tegen drank. Niet alleen effectieve handhaving is hiervoor nodig, maar ook preventieprogramma's gericht op jongeren en hun ouders. De kroegentocht is een voorbeeld van een drukbezochte en door het onderwijs gewaardeerde campagne, die de komende jaren moet worden voortgezet, en zo nodig in capaciteit vergroot.

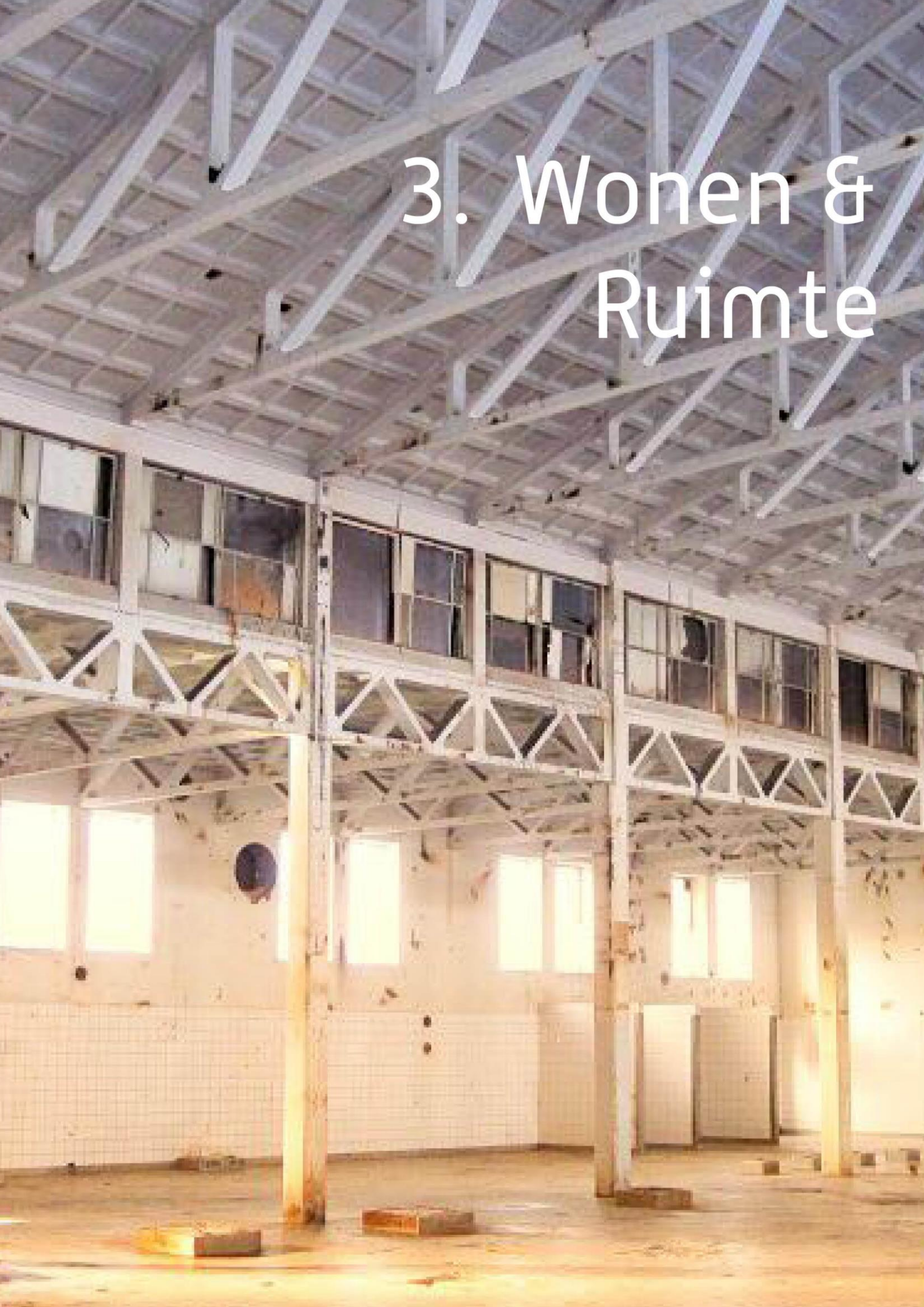
- ⊕ Het aantal casino's en gokhallen moet verminderd en de vestiging van nieuwe wordt voorkomen.
- ⊕ De gemeente organiseert (zo nodig samen met andere gemeenten) voldoende toezichtcapaciteit voor de Drank- en Horecawet en gebruikt hiervoor regelmatig mystery guests.
- ⊕ Happy hours in de horeca en reclamestunts voor alcoholische dranken worden via convenanten of via de APV aan banden gelegd.
- ⊕ De ChristenUnie staat uiterst kritisch tegenover het aanbieden van alcohol in winkels. Door een versoepeling van regelgeving neemt de beschikbaarheid en toegankelijkheid van alcohol toe. Deze normalisering van alcohol heeft een ongewenste invloed op de verwachtingen en normen die kinderen ontwikkelen ten aanzien van alcohol.
- ⊕ De gemeente Apeldoorn maakt zich in de regio en provincie sterk voor een taskforce drugs om druggerelateerde criminaliteit en overlast aan te pakken.
- ⊕ Casino's en coffeeshops nemen maatregelen om bij bovenmatig verslavingsgedrag ook richting verslavingszorg te verwijzen.

2.4 Mensenhandel

Met de verschuiving van prostitutie naar thuiswerken en het via internet diensten aanbieden, neemt de onzichtbaarheid van de prostitutiebranche toe en daarmee ook het risico op illegaliteit, uitbuiting en mensenhandel. Ook het ronselen van jongeren is een snel groeiend probleem. Meisjes worden steeds vaker via sexting door loverboys benaderd, jongens worden steeds vaker ingezet voor drugstransporten. Jongeren zijn ons waardevol en daarom willen wij met volle overtuiging tegen deze ontwikkelingen vechten.

- ⊕ Apeldoorn blijft investeren in uitstapprogramma voor prostituees (in clubs, op de tippelzone en zelfstandig werkend) ook als het Rijk daar geen middelen voor beschikbaar stelt.
- ⊕ Wij willen een uitsterfbeleid voor bestaande seksinrichtingen en de vestiging van nieuwe voorkomen. Voor exploitanten komt er een one-strike-you're-out-beleid. Na de 'out' wordt een pand herbestemd door de raad.
- ⊕ We investeren in voorlichtingsprogramma's om jongeren te waarschuwen tegen de gevaren van loverboys. Door betere samenwerking tussen ouders, scholen en politie wordt de snelle opkomst van ronselaars tegengegaan. De gemeente Apeldoorn zorgt voor een veilige opvang voor slachtoffers van loverboys en mensenhandelaren.
- ⊕ Er wordt streng toegezien op de registratieplicht (ook bij escort en thuiswerkende prostituees), het bieden van hulp aan prostituees onder de 21 jaar, illegale prostitutie en het bezoeken ervan.

3. Wonen & Ruimte

3 Wonen en ruimte

3.1 Wonen

Apeldoorn groeit. Een gevarieerd aanbod aan werkgelegenheid, de goede infrastructuur en voldoende voorzieningen maken Apeldoorn tot een aantrekkelijke stad om te wonen en werken. Het is dan ook belangrijk dat woningaanbod en de kwaliteit en beschikbaarheid van voorzieningen op peil blijven. Er zijn soms lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen en de behoefte aan betaalbare starterswoningen is groot. De ChristenUnie wil corporaties en ontwikkelaars daarom stimuleren hun aanbod aan te passen aan de groeiende vraag naar betaalbare woningen.

- + De woonagenda van de gemeente Apeldoorn moet gebaseerd zijn op de actuele vraag én op toekomstige ontwikkelingen. Het is mogelijk dat er een omslag komt: van groei naar krimp, van sloop en nieuwbouw naar hergebruik, van bebouwen van de open ruimte naar hergebruik en herstructurering van al bebouwd gebied. Dit is bij uitstek een onderwerp waar ook burgers bij betrokken moeten worden, want het gaat tenslotte over de kwaliteit van hun eigen leefomgeving.
- + Apeldoorn biedt ruimte voor de bouw van levensloopbestendige woningen en wijken, ondersteund door een goede infrastructuur (sociaal-culturele activiteiten en zorgondersteuning).
- + Ouderen in een koopwoning krijgen via de WMO óf de blijverslening de mogelijkheid hun woning aan te passen zodat ze er, ondanks toenemende lichamelijke beperkingen, kunnen blijven wonen. Tegelijkertijd wordt het project "Kleiner Wonen" voortgezet, om ouderen die graag kleiner willen wonen te ondersteunen.
- + Apeldoorn biedt starters de mogelijkheid gebruik te maken van de starterslening en het starterscontract. Dit zijn goede instrumenten om (door)starters op de woningmarkt nét dat zetje te geven om wel een woning te kunnen kopen en zo de doorstroming te bevorderen.
- + In de komende jaren wordt het met ondersteuning van het Energieloket mensen financieel gemakkelijker gemaakt om energiebesparingsmaatregelen in hun woning toe te passen.
- + Transformatie van leegstaande kantoor- of bedrijfspanden wordt krachtig bevorderd. Geslaagde voorbeelden zijn projecten die Cityside-apartments heeft gerealiseerd.
- + De gemeente geeft het voorbeeld door eigen leegstaand vastgoed beschikbaar te stellen aan start- en popup bedrijven.
- + Innovatieve woonconcepten zoals Tiny Houses worden omarmd.

3.2 Ruimte

De openbare ruimte is van ons allemaal. Vanouds beheert de gemeente de ruimte, maar dat kan ook heel goed door bewoners gedaan worden. Als de bewoners het zelf doen, wordt de

kwaliteit van het groen hoger en de wijk leuker: de wijk wordt beter onderhouden en het versterkt de sociale samenhang. De ChristenUnie stimuleert tijdelijk hergebruik van braakliggend terrein als speelgebied, moestuin of om zonne-energie op te wekken. De Groene Mal, waarbij groene stroken diep doordringen in de stad, blijft van kracht als kwaliteit van Apeldoorn. De parken in Apeldoorn zijn de groene longen van onze stad en dragen bij aan de leefbaarheid van de omliggende wijken.

Iedereen wenst een leefomgeving waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Maar daarvoor moet je wel goede afspraken met elkaar maken. Inwoners, ondernemers en overheden worstelen met het huidige omgevingsrecht: het is te complex en versnipperd. De nieuwe Omgevingswet moet hier verandering in brengen. Doel van deze wet is het eenvoudiger maken van regels en meer ruimte bieden voor participatie, én zorgen voor een integrale en gebiedsgerichte benadering. Apeldoorn speelt hier met de 'Kookboeken' alvast op in. Het Landschapskookboek en het Apeldoorns Dorpenkookboek geven inspirerende voorbeelden over hoe er gebouwd en ontwikkeld kan worden. De gemeente wil ruimte geven aan ontwikkelingen van andere partijen en let daarbij op het algemene belang en belangen van omwonenden.

De ChristenUnie wil meer 'ruimte voor ruimte' op de politieke agenda. Inrichting van de ruimte moet aansluiten bij het eigen karakter van landschappen, dorpen en steden. Daarom is het belangrijk dat ruimtelijke beslissingen zo lokaal mogelijk worden genomen, met veel aandacht voor participatie van burgers, bedrijven en belangenorganisaties.

- ⊕ De gemeente geeft ruimte aan inwoners om hun wijk of straat in eigen beheer te onderhouden.
- ⊕ Open landschappen behouden, versnippering voorkomen. Open landschappen mogen niet steeds kleiner worden. Verrommeling, versnippering en opdringerige zichtlocaties langs wegen worden tegengaan.
- ⊕ Ruimte voor energie. Onderdeel van het nationale plan energietransitie is ook een samenhangende visie op de ruimte voor duurzame energieopwekking. Geen wildgroei, maar zorgvuldige planning met participatie van onderop. De gemeente formuleert daarom in de komende periode haar eigen visie op het energielandschap in Apeldoorn, in lijn met de afspraken uit het Gelders Energieakkoord.
- ⊕ Recreatiegebieden in en om de stad, investeringen in wandel- en fietsgebieden.
- ⊕ De ChristenUnie vindt goed beheer en onderhoud belangrijk. Het wegwerken van de onderhoudsachterstand van bruggen en viaducten heeft prioriteit.
- ⊕ Een levendig gebruik van het Apeldoorns Kanaal juichen wij toe.

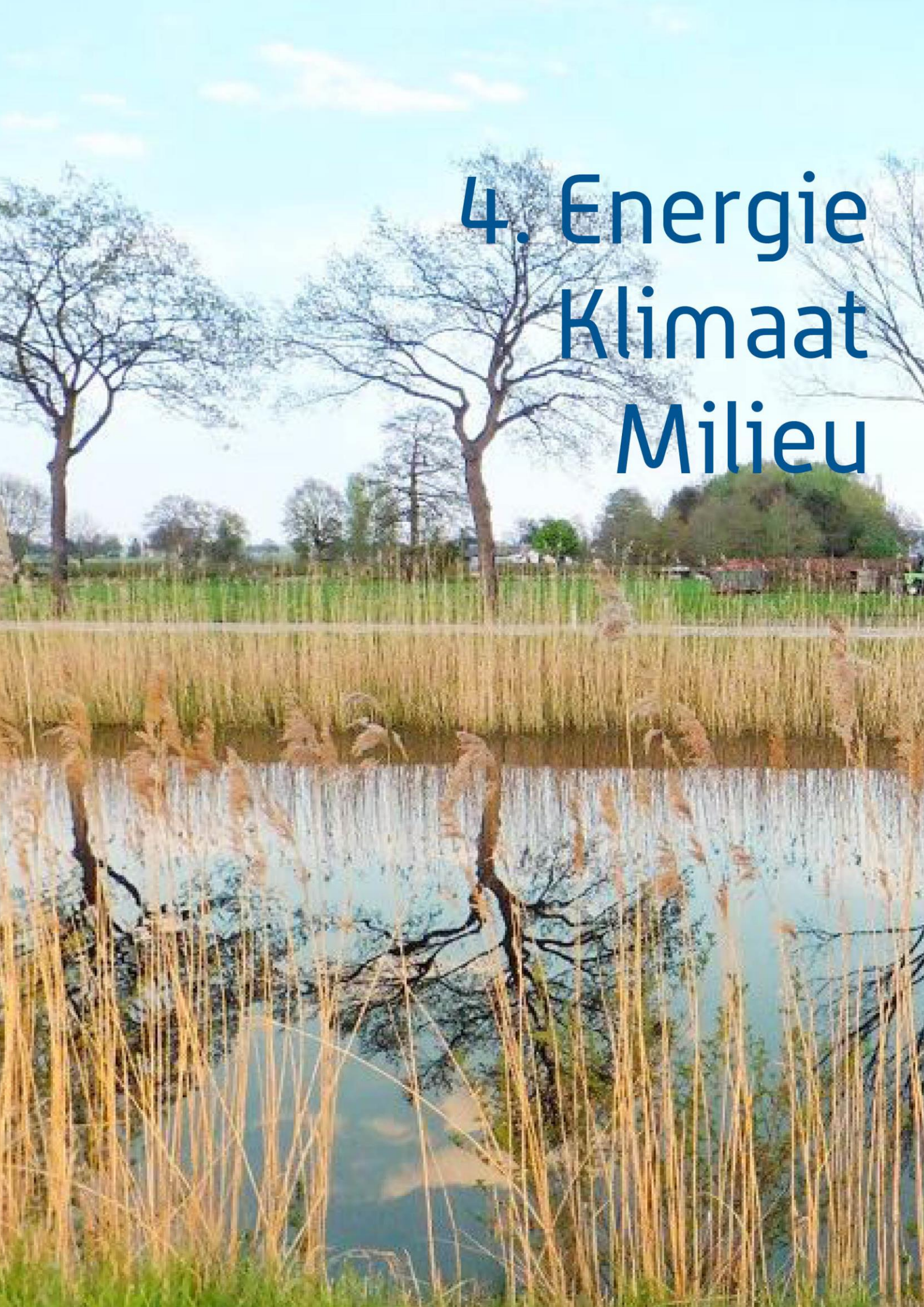
Natuur en dierenwelzijn

De ChristenUnie zet zich in voor het behoud van het landschap, de plattelandscultuur en voor de bescherming van het milieu en de biodiversiteit. Er zijn regels nodig om de kwetsbare natuur van de Veluwe te beschermen. De gemeente moet bijdragen aan behoud, verbetering

en een harmonieuze ontwikkeling van de leefomgeving.

- ⊕ Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met (historische) landschappelijke elementen.
- ⊕ Een schone, natuurlijke omgeving met verblijfsmogelijkheden voor onder meer zoogdieren, vogels, vleermuizen, amfibieën en vlinders is gewenst. Het hemelwater wordt zoveel mogelijk op een veilige manier afgevoerd, gescheiden van het riool, met paddentrapjes of roosters om te voorkomen dat kleine dieren in de val lopen.
- ⊕ De ChristenUnie wil dat de Veluwe zo 'beleefbaar' en toegankelijk mogelijk wordt door aanleg en onderhoud van goede wandel- fiets- en beleefpaden.
- ⊕ Wij zijn blij met de vele vrijwilligers in onze gemeente die op het gebied van dierenwelzijn en bescherming van natuur en milieu zo'n waardevolle bijdrage leveren. De gemeentelijke steun voor de wettelijk verplichte dierenopvang moet in de praktijk goed uitvoerbaar zijn.
- ⊕ De gemeente moet altijd een volledig en actueel overzicht beschikbaar hebben van bedrijven die dieren houden in onze gemeente.

4. Energie Klimaat Milieu

4 Energie, klimaat en milieu

Wij hebben de opdracht om zorgvuldig om te gaan met de schepping. Vervuiling van de lucht, verspilling van materialen en uitputting van hulpbronnen vormen een grote bedreiging voor de leefbaarheid, veiligheid en gezondheid. Grondstoffen willen wij niet verspillen, maar terugwinnen en hergebruiken. Apeldoorn heeft in de Uitvoeringsagenda Apeldoorn Energieneutraal 2017-2020 gekozen voor een versnelling van maatregelen. De ambitie die daaruit spreekt is ons uit het hart gegrepen.

4.1 Energieke gemeente

Participatie

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat omwonenden nauw betrokken worden bij plannen voor energieopwekking en dat ze kunnen meeprofiteren van de voordelen. Buurtstroom Apeldoorn is hier een mooi voorbeeld van. Participatie zorgt ervoor dat lusten en lasten eerlijker worden verdeeld. Belangrijk is wel dat het participeren voor iedereen bereikbaar is (dus ook voor de kleinere portemonnee).

Afscheid nemen van aardgas

De doelstelling is dat Nederland in 2050 geen aardgas meer gebruikt. Dit betekent nogal wat voor de bestaande bouw. Onze inwoners kunnen sinds 2016 terecht bij het Energieloket voor zowel technische als financiële arrangementen om de eigen woning aan te passen aan de toekomst. Bij de aangeboden oplossingen krijgt het lokale bedrijfsleven een grote rol. De ChristenUnie staat achter het oprichten van een revolverend fonds als één van de financiële arrangementen (zo mogelijk samen met de provincie) en wil daarbij andere investeerders aantrekken. Voor nieuwbouw moet gelden: geen gasaansluiting tenzij er écht geen reëel alternatief mogelijk is.

Woningcorporaties

In de woonagenda moet aandacht zijn voor ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen. De gemeente Apeldoorn moet daarom met de woningcorporaties doelen opstellen, gericht op het verbeteren van de energiehuishouding van woningen. Daarnaast moet er in de komende raadsperiode een plan komen voor het volledig verduurzamen van de woningvoorraad.

Energiebesparing

De lokale industrie wordt uitgedaagd om met elkaar een energiebesparingsconvenant te sluiten. Door samen te werken, brengen bedrijven elkaar tot ideeën, en zetten ze extra stappen om energie-efficiënt te worden.

Duurzaamheid pakt de gemeente Apeldoorn integraal aan: het onderwerp wordt in ieder beleidsstuk waar het relevant is, meegenomen.

- ⊕ De gemeente zal met de netbeheerder in gesprek gaan om te onderzoeken of en waar duurzame energieopslag (zoals een buurtbatterij) een waardevolle inpassing kan krijgen.
- ⊕ Elke inwoner kan terecht bij het Energieloket en de energiecoaches voor zowel technische als financiële arrangementen om zijn eigen woning aan te passen aan de toekomst.
- ⊕ De gemeente zorgt ervoor dat de eigen behoefte aan energie duurzaam, binnen de gemeentegrenzen opgewekt wordt.
- ⊕ In de komende raadsperiode wordt het gemeentelijke inkoopbeleid volledig duurzaam en eerlijk: 100% schone energie uit Nederland en producten die voldoen aan de regels van eerlijke handel.
- ⊕ LED-verlichting is de norm bij vervanging van openbare straatverlichting.

4.2 Afvalinzameling

De normen voor afvalscheiding worden steeds strenger. In 2020 mag er nog 100 kilo restafval per persoon per jaar zijn en ligt het scheidingspercentage op 75%. Landelijk is het streven om in 2025 nog slechts 30 kilo restafval per persoon te hebben. De ChristenUnie vindt dat er voor lastig te verwerken afvalstromen, zoals incontinentiemateriaal, een passende oplossing moet worden geboden. Hierbij blijven wij alert op knelpunten voor gezinnen (luiers), ouderen en mensen met een beperking.

- ⊕ Het tegengaan van zwerfafval heeft prioriteit.
- ⊕ De gemeente stimuleert scholen en maatschappelijke organisaties om afval te scheiden en faciliteert hen hierin zoveel mogelijk.
- ⊕ Er wordt meegedaan aan landelijke bewustwordingsacties rond afval, zwerfvuil en compost. Communicatie en hulp bij gedragsverandering heeft nadrukkelijk de aandacht.
- ⊕ Hoog- en laagbouwbewoners worden gelijkwaardig behandeld.
- ⊕ Hergebruik van goederen door Circulus en Foenix is positief maar mag niet ten koste gaan van inzamelingsacties door kerken, verenigingen of andere goede doelen. Als het aan de ChristenUnie ligt krijgen deze acties óók een plek in de afvalwijzer van Circulus.

4.3 Waterbeheer

Woonwijken, parkeer- en bedrijventerreinen raken steeds meer 'versteend'. Water kan hierdoor niet goed worden afgevoerd en met maatschappelijke en financiële schade tot gevolg. Apeldoorn heeft samen met het Waterschap een strategie ontwikkelt hoe zij hier mee omgaat en de verwachte schade beperkt kan worden. In de uitvoering is dit deels al zichtbaar geworden met de hernieuwde verbindingen en het bovengronds brengen van sprengen en beken, en het subsidieprogramma voor het afkoppelen van regenwater.

- ⊕ De komende raadsperiode komt er een klimaatadaptatieplan dat samen met samen met het waterschap en de woningcorporaties is ontwikkeld. De gemeente moet hierbij

zorgdragen voor goede communicatie, bewustwording en betrokkenheid van inwoners, o.a. met publiekscampagnes zoals bijvoorbeeld operatie Steenbreek.

- + De komende raadsperiode zetten we in op de aanpak van achterstallig rioolonderhoud. Dit is in sommige gebieden hard nodig, denk bijvoorbeeld aan de dubbele leidingbreuk op de Edisonlaan/Mercatorplein.
- + De gemeente stimuleert de aanleg van groene daken en geeft zelf het goede voorbeeld. Ook wordt doorgedaan met een doordacht bomenbeheer, omdat bomen helpen om de stad te verkoelen en bijdragen aan wateropslag. Daarmee werken we in Apeldoorn aan meerdere doelstellingen tegelijk: waterberging, verkoeling en biodiversiteit.

college
t 804

5. Gezin Jeugd Onderwijs

5 Gezin, jeugd en onderwijs

5.1 Zorg voor kinderen en jongeren

Het is hoog tijd om meer aandacht te besteden aan sterke en liefdevolle gezinnen. In de huidige cultuur zijn de verwachtingen van relaties hoog en tegelijkertijd is trouw in relaties niet vanzelfsprekend. De afgelopen decennia is het aantal echtscheidingen en verbroken relaties fors toegenomen. Voor kinderen is de echtscheiding van hun ouders vaak bijzonder ingrijpend. De maatschappelijke schade is hoog. Steeds meer raken we hiervan doordrongen, zeker als we de verhalen horen over pijnlijke vechtscheidingen. Inzet op ondersteuning en preventie bij relatieproblemen is nodig omdat daarmee kinderen in hun kwetsbare positie worden beschermd en veel relatieleed voor ouders wordt voorkomen.

- + De gemeente stimuleert initiatieven voor relatieversterking en voorlichting aan jonge (aanstaande) ouders.
- + De gemeente zet in op het voorkomen van echtscheidingen, maar daarnaast ook op tijdige hulp als een scheiding onvermijdelijk is. Het Plan van Aanpak Kind en Echtscheiding zoals in de vorige collegeperiode ingezet, wordt voortvarend doorgezet.
- + Scholen worden ondersteund in de communicatie met gescheiden ouders.

Effectieve ondersteuning

Sinds 2011 is in onze Apeldoornse Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) de methode CJG4Kracht, waarbinnen enkele weken hulp wordt ingezet bij gezinnen met een hulpvraag. Deze manier van werken, die elders in het land tot voorbeeld dient, blijft wat ons betreft de standaard.

Voor kinderen die jeugdhulp nodig hebben wil de Christenunie vooral inzetten op preventie en vroegsignalering, zodat gezinnen eerder worden geholpen. Want ouders en kinderen zijn erbij gebaat als de juiste zorg op het juiste moment beschikbaar is. Door tijdig hulp te bieden hopen we te voorkomen dat de zorgvraag ingewikkelder wordt. Een spreekuur van het CJG op school is hiervoor een goed instrument.

De ChristenUnie wil extra investeren in steungezinnen, pleeggezinnen en gezinshuizen om uithuisplaatsingen en opvang in instellingen zoveel mogelijk te voorkomen.

- + Doorgaan met de Apeldoornse aanpak van één gezin, één plan, één coördinator is belangrijk.
- + Inkoop van jeugdhulp gebeurt niet alleen op prijs, maar vooral op kwaliteit en aansluiting bij identiteit.
- + Ouders worden actief gewezen op de mogelijkheid om via een Persoonsgebonden Budget (PGB) identiteitsgebonden of specialistische zorg in te kunnen kopen als de gemeente deze zorg niet heeft ingekocht.
- + Jonge mantelzorgers worden optimaal ondersteund vanuit de WMO, zodat zij gewoon naar school kunnen gaan en vrije tijd hebben, scholen worden actief gewezen op de

specifieke noden van jonge mantelzorgers.

- + De gemeente zorgt, samen met de zorgpartners, voor continuïteit van zorg en ondersteuning als jongeren in de jeugdzorg 18 jaar worden.

Kindermishandeling en Huiselijk Geweld

Een kind heeft het recht om veilig te zijn en beschermd te worden tegen kindermishandeling. De gevolgen van mishandeling zijn groot. Daarom is het belangrijk dat er wordt ingezet op het voorkomen, signaleren en stoppen van kindermishandeling.

- + Advies- en meldpunt *Veilig Thuis* moet laagdrempelig bereikbaar zijn en bekend bij alle inwoners van Apeldoorn.
- + De gemeente helpt professionals met het aanbieden van een effectief hulpaanbod voor aanstaande ouders die worstelen met alcohol- en drugsverslaving en/of partnergeweld.

(Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind)

5.2 Onderwijs

School moet een plek zijn waar kinderen en jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen. Ouders moeten, vanuit hun unieke verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen, kunnen kiezen voor een school die aansluit bij hun eigen waarden, identiteit en idealen. Wij hechten grote waarde aan voorlichtingsprogramma's over omgang met andersdenkenden en minderheden. Programma's met aandacht voor belangrijke lessen uit het verleden, zoals voorlichting over de Holocaust en bestrijding van antisemitisme verdienen onze steun. Wanneer een kind extra ondersteuning nodig heeft moeten onderwijs, preventie en jeugdhulp goed op elkaar afgestemd worden. Als er sprake is van (taal-)achterstand bij jonge kinderen kan het Centrum voor Jeugd en Gezin verwijzen naar peuterspeelzalen of kinderdagverblijven met een Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) programma. Bij jongeren moet schooluitval zoveel mogelijk worden voorkomen en de wachttijden voor hulp aan schoolverlaters moeten korter.

- + Onderwijs, overheid en bedrijfsleven moeten goed op elkaar aansluiten. Hierbij moet vooral aandacht zijn voor arbeidsmarktrelevante vmbo- en mbo-opleidingen.
- + Kwetsbare jongeren uit het speciaal onderwijs worden begeleid naar een waardevolle plek in onze samenleving.
- + Er komt meer aandacht voor duurzame huisvesting en een gezond binnenklimaat. De gemeente en de GGD blijven scholen in dit verband helpen met het aanreiken van kennis en gedragsverandering van docenten.
- + Jongeren die door een complexe thuissituatie (bijvoorbeeld mantelzorg) overbelast

raken krijgen extra ondersteuning vanuit het wijkteam.

- ⊕ Vrijheid voor ouders in het combineren van werk en gezin vinden wij belangrijk. Goede hechting voorkomt veel problemen. Bij de vorming van Integrale Kind Centra (IKC) dient er aandacht te zijn voor een veilige hechting van kinderen van 0-2 jaar.
- ⊕ Samenwerking tussen besturen om de krimp op te vangen en het overschot aan lokalen terug te brengen juichen wij toe. We willen alleen wel dat er voor ouders iets te kiezen blijft. Kleinere scholen met een sterke identiteit moeten zoveel mogelijk open kunnen blijven.

6. Werk & Inkomen

6 Werk en inkomen

We leven in één van de rijkste landen ter wereld. Toch telt Apeldoorn 4,5% werklozen tussen de 25 en 45 jaar en is de jeugdwerkloosheid in 2016 met 3% toegenomen. Niet in alle sectoren nemen de vacatures toe en de sectoren waar de banenkrimp het hardst toesloeg zijn groot in Apeldoorn: zorg en welzijn, openbaar bestuur en financiële dienstverlening.

Voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt moet het vanzelfsprekend zijn dat ook zij de mogelijkheid krijgen hun talenten in te zetten. De ChristenUnie is blij met experimenten binnen de participatiewet en benieuwd naar de resultaten hiervan. Het blijft belangrijk om zoveel mogelijk in te zetten op de eigen mogelijkheden en talenten van mensen. Met de komst van het nieuwe werkbedrijf Lucrato (voorheen de Felua-groep) wordt werkcapaciteit en werk met elkaar verbonden. De ChristenUnie steunt deze coöperatieve samenwerking tussen de sociale werkplaats en werkgevers.

- + Ondernemers en bedrijven die aantoonbaar succesvolle (re)integratietrajecten (leerwerktrajecten) bieden worden beloond.

Armoede en preventie

De ChristenUnie wil armoede en de gevolgen ervan bestrijden, in het bijzonder wanneer dit gezinnen en kinderen treft. Omdat voorkomen nog altijd beter is dan genezen moet maximaal worden ingezet op preventie en vroegsignalering. Gezinnen met kinderen verdienen hierbij extra aandacht. Een vicieuze cirkel van achterstand, waarbij armoede van generatie op generatie overgaat, moet worden doorbroken.

- + De ChristenUnie is blij met doelgerichte en laagdrempelige voorlichting over geld en budgetbeheer op ontmoetingsplekken in de wijken, zoals het spreekuur Centenkwesties in De Maten. Dit kan worden uitgerold naar andere wijken.
- + De collectieve zorgverzekering voor mensen met een laag inkomen blijft, met een aantrekkelijk tarief en scherpe randvoorwaarden, zoals een compensatie van of meeverzekerd eigen risico.
- + De toegang tot preventief budgetbeheer voor kwetsbare groepen wordt zo laagdrempelig mogelijk gemaakt.
- + Na aanmelding moet iemand binnen twee weken bij de schuldhulpverlening terecht kunnen en wachttijden worden zoveel mogelijk benut.
- + Prachtige projecten uit de samenleving, zoals *Veil je Schulden* en *Vakantiegeld samen delen*, worden omarmd.
- + Laaggeletterdheid, maatschappelijk moeilijk mee kunnen komen en moeite hebben met het toenemende beroep op de zelfredzaamheid moet worden onderkend. Mensen moeten op maat geholpen kunnen worden om in hun zelfredzaamheid te groeien. De gemeente zorgt bijvoorbeeld voor passende cursussen om kansen op de arbeidsmarkt

te vergroten. Taalhuis Coda moet blijven en alert zijn op laaggeletterdheid moet bij gemeenteambtenaren blijvend onder de aandacht worden gebracht.

7. Zorg

7 Zorg

Elk mens is waardevol en die waarde hangt niet af van prestaties, gezondheid, seksuele geaardheid, afkomst, leeftijd, gewenstheid of geluk. Al het leven, gezond en zwak, jong en oud verdient het om te bestaan en gezien te worden, om te worden beschermd en om zorg te ontvangen als dat nodig is.

Door de decentralisaties en de bezuinigingen vanuit Den Haag heeft onze gemeente veel meer verantwoordelijkheden gekregen voor het regelen van maatschappelijke ondersteuning. Die overgang is niet altijd zonder slag of stoot gegaan. Wij hebben steeds onze verantwoordelijkheid genomen en gezocht naar oplossingen die zoveel mogelijk mensen recht doen. Dat was niet altijd makkelijk. De ChristenUnie zal zich blijven inzetten voor een samenleving waarin mensen elkaar helpen en voor elkaar zorgen.

7.1 Volksgezondheid

Een gezonde leefstijl is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van mensen zelf, maar gaat ook de maatschappij aan. Door te investeren in preventie maken we het voor mensen makkelijker om gezonde keuzes te maken.

- + De gemeente Apeldoorn gaat door met project Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) onder de noemer "Gewoon gezond in Apeldoorn". Wij vragen hierbij aandacht voor over- én ondergewicht.
- + Met Accres wordt overlegd of het gezinszwemmen voor ouders met jonge kinderen ook op andere tijden kan dan alleen op zondagochtend van 10.00 tot 12.00 uur.

7.2 Zorg voor kwetsbare inwoners

De ChristenUnie wil dat er gedacht wordt vanuit de zorgvraag van burgers.

- + Bij aanvragen van inwoners voor ondersteuning door de gemeente wordt een gesprek gevoerd met de aanvrager, samen met andere gezinsleden, mantelzorgers of een onafhankelijke cliëntondersteuner; de gemeente attendeert op de mogelijkheid van ondersteuning.
- + Integrale afwegingen worden gemaakt in één beschikking voor zowel WMO, jeugdhulp, participatiewet, schuldhulpverlening, etc. De leefwereld van de hulpvrager staat altijd voorop.
- + De keuze voor een persoonsgebonden budget (pgb) blijft mogelijk en inwoners worden hierop geattendeerd. Zo hebben zorgvragers altijd de mogelijkheid om identiteitsgebonden of andere noodzakelijke zorg in te kopen, ook als deze niet gecontracteerd is.
- + Een eigen bijdrage voor zorg/ondersteuning mag nooit leiden tot zorgmijding.

Zorg voor mensen met een beperking

In de afgelopen periode is het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, mede dankzij inspanningen van de ChristenUnie, door Nederland geratificeerd. Een inclusieve samenleving waarin elk leven waardevol is, is daardoor dichterbij gekomen.

- + De gemeente werkt het VN-verdrag op lokaal niveau uit, de doelgroep wordt hier actief bij betrokken (zoals bijvoorbeeld het Platform Gehandicapten Apeldoorn).
- + De gemeente ziet erop toe dat de binnenstad, openbare gebouwen en evenementen toegankelijk zijn voor bezoekers met een beperking.
- + Wildparkeren van fietsen wordt ontmoedigd en gebruik van vrij toegankelijke stallingen bevordert of zo nodig verplicht.

Zorg voor mensen met verward gedrag

Mensen met verward gedrag horen niet thuis in een politiecel, ze verdienen de aandacht van omgeving en hulp.

- + Samen met de politie, de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ), de Spoedeisende Hulp-afdeling van het ziekenhuis en de sociale wijkteams worden afspraken gemaakt over wat te doen bij het aantreffen van mensen met verward gedrag. Voorkomen moet worden dat deze mensen in een politiecel terecht komen.
- + We investeren in beschermd wonen en in de zorg voor mensen met GGZ-problematiek die thuis wonen: 24/7 ambulante psychische zorg in de wijk, inloophuizen en time-out voorzieningen voor kortdurende opname.

Zorg voor mensen zonder dak

De gemeente heeft de verplichting mensen die door wat voor oorzaak dan ook geen dak boven het hoofd hebben, opvang te bieden. Opvang heeft als doel te voorzien in basisbehoeften, mensen tot rust te laten komen en vervolgens te begeleiden naar noodzakelijke hulp en uiteindelijk weer naar zelfstandigheid.

- + Er is voldoende en adequate opvang voor dak- en thuislozen. Niemand in Apeldoorn slaapt buiten zijn/haar wil op straat.
- + De gemeente zorgt voor (eventueel tijdelijke) woonvormen waarom noemen we dit niet gewoon woningen? voor mensen met een acute woonbehoefte, bijvoorbeeld door scheiding of schulden.
- + De opvang voor niet-verslaafde daklozen dient even goed geregeld te zijn als die van verslaafde daklozen.
- + Zwerfjongeren wordt niet alleen 's nacht opgevangen, maar kunnen ook overdag ergens terecht en krijgen zoveel mogelijk een waardevolle daginvulling aangeboden.
- + Gezinnen met kinderen komen in aanmerking voor urgentie.

Programma tienermoeders

We zijn trots op de opvangmogelijkheden voor jonge moeders in Apeldoorn en blijven inzetten op preventie van en ondersteuning bij onbedoelde zwangerschappen. Speciale aandacht is er voor het voorkomen van tienerzwangerschappen en de begeleiding van tienermoeders. Het Steunpunt voor Jonge Moeders krijgt dan ook onze warme steun. Door cursussen, huisvesting en begeleiding krijgen deze moeders alle hulp in de keuze hun kind zelf groot te brengen. Tienermoeders, die een slechte start dreigen te maken, worden in onze stad geholpen op de weg naar zelfstandigheid. Hiermee creëren we voor zwangere tieners ook een realistisch alternatief voor abortus.

Vluchtelingen

Voor een goede integratie moeten nieuwkomers zo snel mogelijk deel kunnen nemen aan (vrijwilligers-)werk en participeren in sport- en verenigingswezen. Initiatieven vanuit de samenleving die hiervoor georganiseerd worden, verdienen aanmoediging en ondersteuning.

- + Statushouders worden zoveel mogelijk verspreid over wijken gehuisvest.
- + Activiteiten vanuit de samenleving die taal en participatie van nieuwkomers bevorderen worden gestimuleerd. Mensen leren vanaf dag 1 Nederlands en gaan (vrijwilligers)werk doen.
- + De gemeente zorgt voor tenminste bed, bad, brood én begeleiding (!) voor uitgeprocedeerde asielzoekers zolang ze (nog) in Apeldoorn zijn.

7.3 Mantelzorgers en vrijwilligers

Mantelzorgers

Dagbesteding en respijtzorg zijn belangrijk om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen.

- + De gemeente ontwikkelt een ruim aanbod in mantelzorgondersteuning, waaronder een toegankelijke en uitnodigende respijtovereenkomst.
- + de mantelzorgwaardering van de gemeente blijft in stand, ook als manier om met mantelzorgers in contact te komen.
- + De gemeente wijst mensen die mantelzorger zijn of worden actief op ondersteuning.
- + De gemeente ontwikkelt een visie op informele zorg en de manier waarop de informele zorg zich verhoudt tot de formele zorg.

Vrijwilligers

Mensen zijn meer dan alleen hun verdienvermogen. Bijna 40% van alle Apeldoorners doet vrijwilligerswerk. Hun inzet is van onschatbare waarde.

Als een overheid zich terugtrekt, is het logisch te investeren in informele zorg. De gemeente moet vrijwilligerswerk daarom faciliteren en niet moeilijker maken door extra regels of beperkingen. Het aanvragen en verantwoorden van subsidiegelden moet simpeler en waar mogelijk ruimhartiger.

7.4 Omzien naar ouderen

Ouderen betekenen veel voor onze samenleving. Zij verdienen ons respect vanwege hun levenservaring en onze zorg als zij kwetsbaar worden. Ouderen weten zich steeds langer zelfstandig te redden, of zelf hulp te organiseren. Maar lichamelijke of geestelijke klachten kunnen toe leiden dat mensen afhankelijk worden van steun. Eenzaamheid wordt een steeds groter risico.

- ⊕ Het manifest 'waardig ouder worden' wordt uitgevoerd, waarmee we werken aan de waardering van ouderdom, eenzaamheid zoveel mogelijk voorkomen, mantelzorg en vrijwilligerswerk stimuleren, investeren in levensbegeleiders en palliatieve zorg en passende zorg en woonvormen de ruimte geven.
- ⊕ Ontmoetingsplekken hebben specifiek aandacht voor ouderen en vervullen een signaleringsfunctie.
- ⊕ Sport en bewegen voor ouderen wordt een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid.
- ⊕ Ouderen boven de 75 jaar worden door de gemeente actief geïnformeerd over bestaande voorzieningen en krijgen een vrijblijvend aanbod voor een bezoek vanuit het wijkteam/welzijnsorganisaties om (verborgen) problemen, zoals eenzaamheidsproblematiek te bespreken.
- ⊕ Jeugdige werklozen worden bij wijze van maatschappelijke diensttijd ingezet als buddy's om eenzaamheid onder ouderen te verminderen.
- ⊕ Apeldoorn heeft eind 2017 de intentieverklaring dementievriendelijke gemeente ondertekend. We willen ons inspannen om aan die ambitie invulling te geven.

8. Kunst & Cultuur

Centrum VVV i
Caterplein
Schouwburg Orpheus

Stadhuis
Marktplein

Station
Bussta

8 Kunst en cultuur

In cultuur vinden mensen ontspanning en betekenis, het draagt bij aan een juiste balans tussen in- en ontspanning. Monumenten brengen ons in herinnering wat we waardevol vinden en niet willen vergeten. Kunstwerken zijn bedoeld om aan het denken te zetten, niet om te kwetsen. De ChristenUnie ziet meerwaarde van kunst en cultuur, en van mensen die gezamenlijk hun vrije tijd besteden. De gemeente is verantwoordelijk voor het tijdige en juiste onderhoud van kunst in de openbare ruimte. Ook hierin wordt de gemeente geholpen door burgerinitiatieven zoals de 'adoptie' van een monument of van een kunstwerk door een school, buurt, stichting of vereniging.

- ⊕ Bij het plaatsen van kunst in de openbare ruimte zien wij een sterke rol voor wijkraden en bewonersverenigingen.
- ⊕ Financiële steun vanuit de gemeente moet mogelijk blijven, maar de ChristenUnie ziet ook graag mogelijkheden onderzocht waarin op creatieve wijze kunst in de openbare ruimte betaalbaar wordt gemaakt.
- ⊕ Waar cultuur wordt gecombineerd met zorg aan kwetsbare groepen verdient zij extra aandacht van de overheid, zoals bijvoorbeeld de rondleidingen in CODA voor dementerenden.

Cultuurgebouwen

Investeren in dure cultuurgebouwen is soms nodig maar moet kritisch beoordeeld worden op nut, noodzaak en de financiële haalbaarheid en houdbaarheid op lange termijn. Wij zijn blij dat de subsidie aan Orpheus de afgelopen jaren flink is afgenomen, zonder dat dit ten koste ging van de kwaliteit van het schouwburg aanbod. Ook de fusie van Markant en Gigant biedt kansen om cultuur in Apeldoorn verder te moderniseren en ook de museumfunctie van CODA heeft zich de afgelopen jaren steeds minder afhankelijk gemaakt van subsidie. Als ChristenUnie juichen we dit toe.

De ChristenUnie pleit voor cultuur in de breedte; bereikbaar en betaalbaar voor iedereen. Daarbij vinden wij het belangrijk dat kinderen zich leren uitdrukken in muziek, dansen en creativiteit. Dat draagt bij aan de individuele ontwikkeling van kinderen en jongeren en daarmee aan een krachtige en creatieve samenleving. De inzet van de gemeente dient gericht te zijn op het stimuleren van deelname, kennismaking en aansluiting van cultuur op het onderwijs aan kinderen en jongeren. Niet door dure huisvestings- en exploitatiesubsidies, maar door doelgerichte ondersteuning aan groepen die dat nodig hebben. Het is daarom goed dat kinderen tot 18 jaar gratis gebruik kunnen maken van de bibliotheek en dat het aanbod van Markant, Gigant en Orpheus ook via RegelRechtstrippen of cheques van Stichting Leergeld bereikbaar is voor kinderen uit arme gezinnen.

Erfgoed

Onze gemeente heeft tot taak om het plaatselijke culturele erfgoed te beschermen. Voor de overheid is daarbij vooral een voorwaardenscheppende rol weggelegd en geen leidende of inhoudelijke rol. Denk aan het gebruik van het ACEC-pand, dat een mooie bestemming heeft gekregen door de inzet van betrokken burgers. Veel is in het verleden gesloopt, gelukkig zijn er ook goede voorbeelden uit het recente verleden waarbij waardevol erfgoed bewaard is gebleven. We denken aan het terugbrengen van de sprengen, aandacht voor de lanenstructuren, de revitalisering van de Vlijtsekade en het Zwitsalterrein.

Bibliotheek

Bibliotheeken zijn van belang voor het leesonderwijs aan onze kinderen, het bestrijden van laaggeletterdheid en bieden alle inwoners leesplezier en toegang tot informatie (ook digitaal). Goed kunnen lezen bevordert ook sterk het uitvoeren van de burgerlijke plichten en vrijheden. Bibliotheekvoorzieningen staan echter meer en meer onder druk. Sluiting van kleinere bibliotheken zoals in de Maten, Dok Zuid en de jeugd- en buurtbibliotheken moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Multifunctioneel en innovatief denken kan ook hier de oplossing zijn, de Boekenbus, maar ook burgerinitiatieven als een minibieb, zijn hier mooie voorbeelden van. Samenwerking met scholen verdient aandacht. Huisvestingskosten kunnen soms naar beneden door een bibliotheek in een ander gemeentelijk gebouw te vestigen (bijvoorbeeld een buurthuis of ontmoetingsplek). Bestaande en nieuwe burgerinitiatieven in deze richting juichen wij van harte toe.

- ⊕ Bij aanleg- of herinrichting van woonwijken wordt gekeken naar wandelmogelijkheden met oog voor natuur en cultuur. Hierbij kunnen natuur- en kunstorganisaties uit onze gemeente behulpzaam zijn.
- ⊕ De gemeente investeert in voorlichting aan minima zodat regelingen optimaal benut worden om sport- en cultuurdeelname mogelijk te maken;
- ⊕ Bij de bibliotheek blijft voor de jeugd faciliteren en bevorderen van leesplezier het hoofddoel. Het boekenaanbod blijft actueel en aantrekkelijk voor diverse doelgroepen. Andere activiteiten moeten hier ondersteunend aan zijn.

9. Sport

9 Sport

Sporten is niet alleen erg leuk en ontspannend, het is ook nog eens gezond en zorgt voor verbinding met elkaar. Het is daarom belangrijk dat iedereen, jong en oud, dichtbij en betaalbaar kan sporten in Apeldoorn. De gemeente moet de focus te leggen op de breedtesport en amateurverenigingen, zij zijn de drijvende kracht achter een sportieve stad. Topsportevenementen mogen nooit ten koste gaan van deze lokale verenigingen.

De gemeente moet goed in beeld hebben wat de behoeften zijn aan voorzieningen op het gebied van sport en daar een (financiële) meerjarenplanning voor maken. Initiatieven die vanuit de maatschappij worden aangedragen en die bijdragen aan een sportieve gemeente, moeten zo veel mogelijk worden ondersteund. De sportagenda die de afgelopen periode door verenigingen, de sportraad en de gemeente is vastgesteld is een voorbeeld van een goede samenwerking tussen de gemeente en haar inwoners.

- + Accommodaties zijn kostbaar en het is van belang dat verenigingen in redelijkheid bijdragen aan exploitatie en onderhoud. Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met het multifunctioneel benutten van gebouwen om zo gebruik te optimaliseren en de samenwerking tussen de verschillende gebruikers zoveel mogelijk te bevorderen.
- + We zetten in op het verduurzamen van gebouwen en lichtinstallaties. Bij nieuwe aanbestedingen willen wij dit nadrukkelijk betrekken in de bouwplannen en bij groot onderhoud hiervoor advies inwinnen.
- + In het beleid van de gemeente wordt ruim aandacht geschonken aan voorlichting aan minima zodat lokale regelingen als regelrecht optimaal benut worden om sport- en cultuurdeelname mogelijk te maken. Zo moet ook de mogelijkheid voor kinderen uit minimagezinnen om een tegemoetkoming te krijgen bij het Zwemdiploma A meer bekendheid krijgen.
- + Alcohol en sport gaan niet samen. Het alcoholgebruik in sportkantines tijdens en aansluitend aan sportactiviteiten wordt ontmoedigd. Een alcoholconvenant tussen de gemeente en sportverenigingen kan hier een mooi instrument voor zijn.
- + Apeldoorn heeft momenteel 4 beweegcoaches (ook wel buurtsportcoaches genoemd) verdeeld over de 4 kwadranten van de stad. De ChristenUnie is van mening dat dit aantal zou moeten worden uitgebreid om zo in alle wijken de verbinding tussen sport, onderwijs en zorg beter te kunnen stimuleren.
- + Bij de ontwikkeling en renovatie van wijken moet aandacht zijn voor laagdrempelige sportvoorzieningen in de buurt: grasveldjes, beweegroutes voor jong en oud, voetbalkooien en basketbalpleintjes.
- + Kinderen moeten ruimte hebben om veilig buiten te kunnen spelen. Waar mogelijk moet de openbare ruimte zo ingericht worden dat kinderen hiertoe worden uitgedaagd. Schoolpleinen moeten daarvoor zoveel mogelijk toegankelijk zijn.

MANGO

MANGO

10. Economie

10 Economie

De lokale overheid speelt, samen met kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere overheden, een belangrijke rol in de versterking van de regionale arbeidsmarkt en de (regionale) circulaire economie. Een sterke economie is een randvoorwaarde en een middel om andere doelen te realiseren. De economie draait niet alleen om groei en consumeren, maar ook om de kwaliteit van leven. Een economie is volgens de ChristenUnie pas gezond als iedereen een kans krijgt en verantwoordelijkheid neemt, werken en vrije tijd in balans zijn en groei groen is.

Apeldoorn mag zich in elk geval tot eind 2018 de MKB-vriendelijkste stad van Nederland noemen. Daar zijn wij trots op. Het MKB is onmisbaar voor werkgelegenheid, de lokale economie, voor ontwikkelingen van producten en voor de leefbaarheid. De ChristenUnie in Apeldoorn wil blijven investeren in goede infrastructuur en betere bereikbaarheid. Ook digitaal. De gemeente moet goede voorwaarden scheppen om lokaal en regionaal maatschappelijk verantwoord ondernemen te stimuleren. Zij stelt zich op als een partner voor ondernemers.

- ⊕ Alle inzet is gericht op het aantrekken van duurzame werkgelegenheid.
- ⊕ De gemeente gaat lokale en regionale economische clusters versterken en uitdragen. Denk bijvoorbeeld aan Cleantech, de belangrijke lokale werkgevers, de landbouw en de transportsector.
- ⊕ Apeldoorn zet zich in voor goede samenwerking met buurgemeenten en provincie als het gaat om het aantrekken van werkgelegenheid.
- ⊕ Sociale ondernemers krijgen een grotere kans bij aanbestedingen en overheidsinkoop, en worden actief betrokken bij maatschappelijke uitdagingen. Bij alle aanbestedingen is het inzichtelijk maken van social return een voorwaarde.
- ⊕ Het MKB moet eerlijk toegang krijgen tot gemeentelijke aanbestedingen.
- ⊕ Bij de herinrichting of renovatie van de openbare ruimte zorgt de gemeente ervoor dat ondernemers nauw worden betrokken bij de werkzaamheden om draagvlak te creëren en de overlast te beperken.
- ⊕ De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door facturen op tijd te betalen.
- ⊕ De inkoop van de gemeente dient zoveel mogelijk lokaal en/of regionaal te gebeuren.
- ⊕ Waar mogelijk worden initiatieven om breedband in het buitengebied aan te leggen gefaciliteerd.
- ⊕ ZZP'ers worden begeleid en praktisch ondersteund, bijvoorbeeld door de beschikbaarheid van goed en snel internet voor de hele gemeente te bevorderen, één gemeentelijk aanspreekpunt voor ondernemers en flexplekken in het stadhuis open te stellen voor start-ups. Ook andere Apeldoornse werkgevers worden gestimuleerd (zie [Wikimedia Commons](#)) (startende) zzp'er te adopteren.

Duurzame bedrijventerreinen

De ChristenUnie zet zich in voor de samenwerking tussen ondernemers op de bedrijventerreinen, bijvoorbeeld door het instellen van een ondernemersfonds om het gebied blijvend te onderhouden te houden en energiebesparing en verduurzaming te stimuleren.

- + Bedrijventerreinen in Apeldoorn hebben goede faciliteiten (parkmanagement/gezamenlijke parkeeroplossingen) en zijn digitaal goed bereikbaar (glasvezel).
- + Bedrijfsterreinen worden duurzaam ingericht. Bij voorkeur functioneren zij klimaatneutraal. De Ecofactorij is hier een goed voorbeeld van.
- + Bedrijventerreinen zijn optimaal ontsloten voor openbaar vervoer en fietsverkeer.
- + Geen nieuwe bedrijventerreinen, als er geen duurzame oplossing is voor leegstand op oude bedrijventerreinen.

Bloeiende binnenstad

De detailhandel verandert van aard en structuur. Hierop moet worden ingespeeld, waarbij aandacht geldt voor de leefbaarheid van de kernen en voor sociale veiligheid van winkelstraten (wonen boven winkels).

- + Om het winkelgebied in Apeldoorn meer te concentreren worden winkelbestemmingen gewijzigd in woonbestemmingen. Het is denkbaar dat het winkelgedeelte van de hoofdstraat wordt ingekort door meer horeca, danwel woningen toe te staan (ook in de plint).
- + Er komen geen nieuwe winkelcentra in het buitengebied (grootschalige winkels/outletcentra), om een levensvatbare middenstand overeind te houden.
- + Door een (gezamenlijke) aanpak van winkelcriminaliteit en een goed winkellocatiebeleid wordt de positie van (kleine) winkeliers verbeterd.
- + In dorpen en wijken worden functies zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk gecombineerd (detailhandel, bibliotheek, bank etc.).
- + Vanaf 2025 moet emissieloze bevoorrading van winkels in de binnenstad mogelijk gemaakt zijn.

Recreatie

Apeldoorn is een toeristisch toplandschap. De Apenheul, Julianatoren en Paleis Het Loo trekken toeristen uit het hele land. Daar moeten we zuinig op zijn. Tegelijk moet dit niet onevenredig overlast geven aan de eigen bevolking of ten koste gaan van onze natuur. Vormen van recreatie die het groene karakter aantasten, zijn op termijn schadelijk voor de sector als geheel en dienen daarom geweerd te worden.

- + Diverse projecten lenen zich voor aantrekkelijke wandelroutes. Te denken valt hierbij aan de weer bovengronds gehaalde Grift, of herstelde beken en sprengen.
- + Het groeiende netwerk van Klompenpaden en toeristische fietsroutes kan rond Apeldoorn nog verder worden uitgebreid.

Koopzondag

Sinds 2015 is de gewijzigde winkeltijdenverordening van kracht: winkels mogen elke zondag van 12:00 tot 18:00 open. Wij zien dat als een ongewenste stap richting een 24-uurs economie en kleine zelfstandigen hebben het hierdoor extra moeilijk gekregen.

- + Er komt een evaluatie onder ondernemers over de gewijzigde openstelling
- + De zondagsopenstelling wordt niet verder verruimd (op zondagochtend blijven de winkels dicht).
- + Geen verplichte zondagsopenstelling: ondernemers mogen niet contractueel gedwongen worden om op zondag hun winkel te openen.
- + Werknemers mogen niet worden gediscrimineerd op wel/niet op zondag willen werken.

11. Verkeer Mobiliteit Parken

Apeldoorn 0,5

24674/001

11 Verkeer, Mobiliteit en Parkeren

Apeldoorn moet tijdig voorbereid zijn op de financiële houdbaarheid van het huidige openbaar vervoer, de opkomst van elektrische vervoersmiddelen (fiets en auto) en het nog steeds groeiende aantal auto's op de weg.

Fiets

De ChristenUnie blijft voorstander van het ambitieuze fietsplan voor Apeldoorn.

- + In het verkeersbeleid wordt voorrang gegeven aan kwetsbare verkeersdeelnemers, zoals fietsers en voetgangers.
- + Bij openbare gebouwen moet voldoende stallingsruimte voor fietsen te zijn.
- + Stallingen in het centrum moeten goed vindbaar zijn en gratis blijven.
- + Bij verkeersplannen en de (her)inrichting van wijken en wegen krijgt de fiets nadrukkelijk de aandacht.
- + Fietsveiligheid is een speerpunt bij herinrichting van fietspaden.
- + Fietspaden dienen van goede kwaliteit te zijn. Er moet snelle doorstroming zijn bij verkeerslichten, bijvoorbeeld door regensensoren te installeren en waar mogelijk moet de fietser voorrang te geven op het overige verkeer. In de winter moet op alle doorgaande fietsroutes sprake zijn van gladheidsbestrijding.

Voetgangers

- + Looproutes naar het centrum, belangrijke ontmoetingsplekken en (zorg)voorzieningen worden zoveel mogelijk aangepast aan ouderen en andere mensen die minder mobiel zijn (o.a. veiligheidszones).
- + Er is een duidelijk onderscheid tussen fietspaden en voetgangerspaden, zeker in drukke gebieden.

Scholen

- + In- en om scholen wordt veel gefietst door kinderen. Voor hun veiligheid wordt extra aandacht besteed aan de inrichting van wegen en fietspaden in de directe omgeving van scholen.
- + (Fiets-)verkeerslessen aan kinderen worden actief gestimuleerd en waar nodig ondersteund (zie ook de paragraaf Verkeersveiligheid).

Openbaar vervoer

- + We kiezen voor verduurzaming van de mobiliteit. Elektrische bussen moeten de norm zijn, zeker in het stedelijk gebied.
- + Samen met de provincie willen we werken aan een goede bereikbaarheid van de dorpen. De provincie is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer, de gemeente voor andere vormen van publiek vervoer, zoals het leerlingenvervoer. Daarbij dient

gelet te worden op een goede dienstregeling en ook op de toegankelijkheid voor ouderen en mindervaliden.

- + De gemeente zal moeten waken voor goede regionale verbindingen voor Apeldoorn en waar mogelijk moeten pleiten voor snellere (spoor-)verbindingen.
- + Bij aanbesteding OV zet Apeldoorn in op schone bussen.
- + Regiotaxi's, scholierenvervoer, wmo-vervoer verdienen alle aandacht.

Auto

- + In de verkeers- en vervoersplannen wordt CO2-emissiereductie integraal opgenomen. Daarbij wordt aandacht besteed aan alternatieven voor de auto, het stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fietsverkeer.
- + Als openbaar vervoer geen goede aansluiting biedt blijft carpoolen een goed alternatief. Bij Apeldoorn-Noord moet daarom nog een carpoolplek komen.
- + Er komen meer laadpunten voor elektrische vervoersmiddelen.

Parkeren

- + Parkeergeld wordt in principe aangewend voor het onderhouden van de openbare ruimte, parkeergelegenheid, wegen en fietspaden.
- + De kosten van parkeren moeten inzichtelijk te zijn. Om die reden pleiten wij voor een tarief per minuut of per 5 minuten in plaats van de huidige 23 minuten.
- + Bij het bouwen en onderhouden van parkeergarages is (sociale) veiligheid en voorzieningen een belangrijk item.
- + Bij de aanleg en het onderhoud van transferia moet zorgvuldig worden gezocht naar een optimale aansluiting op het reguliere openbaar vervoer, vervoer per auto en fietsgebruik.
- + Betaald parkeren in woonwijken gebeurt alleen bij voldoende draagvlak van bewoners.
- + De ChristenUnie zal zich actief inzetten voor een permanente oplossing voor de parkeerproblematiek in Apeldoorn West. Een transferium bij de A1 dient hierbij serieus onderzocht te worden.
- + Ook hulpverleners zoals verloskundigen moeten een parkeeronthefing kunnen krijgen.

Verkeersveiligheid

- + Er vindt een goede registratie van ongevallen plaats, zodat de zogenaamde 'black spots' in beeld komen.
- + Paaltjes op fietspaden veroorzaken veel ongelukken. Waar de verkeersveiligheid niet in geding is, worden deze paaltjes verwijderd.
- + Snel en langzaam verkeer wordt zoveel mogelijk gescheiden.
- + Fietsdoorstroommassen en fietssnelwegen zijn 30km wegen, tenzij dit expliciet anders wordt aangegeven bij voldoende breedte van de weg.
- + Landbouwverkeer wordt zoveel mogelijk gescheiden van fietsverkeer.
- + Grotere vrachtwagens worden bij voorkeur geweerd uit het centrum.
- + De gemeente Apeldoorn werkt actief mee aan het realiseren van verkeerslessen, bijvoorbeeld op de scholen en bij instellingen. De gemeente stimuleert dat scholen

zich inzetten voor het verkeersveiligheidslabel.

- ⊕ De ChristenUnie is blij met de plannen voor de realisatie van een ongelijkvloerse kruising van het spoor bij de Laan van Osseveld. Wij zien dit graag uitgebreid worden naar andere spoorwegovergangen op de ringweg, te beginnen met de overgang op de Laan van Spitsbergen, vooruitlopend op een treinstation in Apeldoorn-West.

Tot slot

Deze verkiezingen gaan over mensen. Over u en over mij. Over ouders, kinderen, onze burens, de leerkracht op school, over werkgevers en werknemers. Ze gaan over ons en over hoe wij onze samenleving willen inrichten.

Als ChristenUnie willen wij geen samenleving waarin ons verteld wordt wat we moeten denken en doen, maar vrijheid om te denken en te geloven en om zelf verantwoordelijkheid te nemen. Wij willen een gemeente waar een bescheiden overheid ruimte biedt aan inwoners die maatschappelijk initiatief tonen.

Wij willen werken aan een wereld waarin we omzien naar elkaar. Een wereld die leefbaar blijft, ook voor onze kinderen. Wij willen iets uitstralen en doorgeven van de liefde die God heeft voor deze wereld, voor Nederland, voor Apeldoorn.

Met dit programma willen wij een hoopvolle toekomst tegemoet gaan.

De Bijbel roept ons op om daarin recht te doen en trouw te zijn, en nederig de weg te gaan die God van ons vraagt (Micha 6:8).

Doet u met ons mee?

Geef geloof een stem!